

трибуна

АРСЕНАЛ

Приемник на в. "Заводска трибуна"
Издание на "Арсенал" АД

на стр. 2 Дери:
Военно заводско училище

25 октомври 2013 г. • година III • брой 66

Акценти

НЯМА РАБОТА ЗА ХОРАТА, НО И НЯМА ХОРА ЗА РАБОТАТА

Това е обобщеният извод от приключил национален форум по проблемите на професионалното образование в България. Във форума участваха премиерът Пламен Орешарски, министри, представители на БТПП, на Стопанската камара, на бизнеса, на работодателски организации, посланикът на България в Швейцария Маглена Плугчиева.

За да се удовлетворят нуждите на бизнеса у нас от качествено обучени кадри, висшистите в следващите 7 години трябва да са над 40% от заетите. Ръстът им спрямо сегашния трябва да е с 5 на сто. В момента на 10 работе-

щи се падат само 3-ма висшисти.

В същото време до 2020 г. с 5% трябва да се намали броят на рано напусналите училище, като броят им стане до 10% от обучаващите се. Сега процентът на рано напусналите училище е 15% и расте. Тези амбициозни планове обяви на форума, посветен на проблемите на професионалното образование у нас, проф. Анелия Клисарова - министър на образованието, младежта и науката.

Голямата цел на кабинета, определена като стратегическа, е заетостта на хората на възраст между 20 и 64 години да е поне 75 на сто до 2020

година.

100 млн. евро ще бъдат осигурени по европейските фондове, за да се наследи младежката заетост, заяви премиерът Пламен Орешарски. По думите му, основната слабост на образованието у нас е липсата на практическа насоченост.

Според Орешарски: Българските ученици имат добра обща култура, но в същото време се затрудняват да анализират съвременните процеси и изпитват страх пред новите технологии.

"Те добре рецитират, но трудно решават практически казуси", каза министър-председателят.

Продължава на стр. 6

26-ТИ СМЕ ПО МЪРЗЕЛ В ЕВРОПА

Това показват данните на европейската статистическа служба Евростат на база изследване на нагласите за готовност да започнат работа на безработни европейци от всичките 27 страни - членки на ЕС.

Нагласата и готовността да работиш, но без да потърсиш на практика реализация на пазара на труда, се нарича „мека форма на безработица“ - феномен, който все повече привлича интереса на трудовите експерти и анализатори. По този показател страната ни е на 26-то място. След нас са само хората в Хърватия - 11,3 на сто от работещите там са имали готовност да се трудят, но не са потърсили работа. Италианците са на 28-мо място - 11,4 от тях са имали готовност да се трудят, но не са по желали да получат работа.

През миналата година над 270 000 българи са имали нагласа и готовност да започнат работа, но не са потърсили реализация на пазара на труда, сочат данни на националната статистика. Това е около 8 на сто от работната сила у нас, която по едни или други причини не е била активна в търсенията на работа. Това са хора, които реално са можели да си намерят работа и да работят, но

Продължава на стр. 6

БИЗНЕСЪТ СПАСЯВА „РОЗИТЕ“

Да обединим усилията си в името на това: Казанлък да има достоен футболен клуб, който да дава възможности на децата и младежите да се развиват. Футболният клуб „Розова долина“ не може да е заложник на политически интереси. Той е обща градска кауза.

Около това становище се обединиха членовете на УС, бизнесмени и спортни деятели, треньори и помощник-треньори на ФК „Розова долина“, присъствали на работната вечеря, дадена от почетния президент на ФК „Розова долина“ Николай Ибушев и от Владимир Спасов - прокуррист на „M+S Хидравлик“. Срещата бе домакинствана от кмета на община Казанлък Галина Стоянова.

Сред уважилите събитието бе и бившият футбалист на „Розова долина“ и настоящия капитан на старозагорския тим „Берое“ Иво Иванов.

Продължава на стр. 4

В БРОЯ ЧЕТЕТЕ:

на стр. 3 инж. Цв. Шиков:
Частичното изменение
на ОУП е закон

на стр. 4 Арсеналска гордост:
АРТ ателието на
„Арсенал“

на стр. 6 - 7 Срещи
Шкумбата:
Обунахихме се.

КАЗАНЛЪК ИСКА ДА БЪДЕ ЧУТ

Казанлък е ЗА запазване на полицейската школа и е ПРОТИВ превръщането ѝ в бежански лагер

Твърди писмени гаранции от българските институции, че те ще се съобразят с настоянията иисканията на жителите на Казанлък.

Затова настояха стотици жители на града на организиран от Инициативен комитет общоградски митинг

ливите искания на казанлъчани декларира и отец Димитър Амбарев, дошъл специално за подкрепа на исканията на казанлъчани.

Послание-подкрепа до общоградския митинг изпрати чрез заместник-областния управител на Стара Загора

за запазване на Школата за специализирана полицейска подготовка в града срещу евентуалните намерения на правителството да закрие школата и на нейно място да се създаде лагер от затворен тип за бежанци.

Сред ораторите на митинга бяха бизнесмени, представители на различни политически сили, на младежки организации и НПО, членове на Инициативния комитет.

Благословията си за града и подкрепата за справед-

теодора Иванова областния управител Живка Аладжова.

Председателят на Общинския съвет в Казанлък Николай Златанов запозна граждани на площад „Септополис“ с направеното от местната управа и Инициативния комитет по въпроса за запазване на полицейската школа и отказа на гражданството тя да се използва за бежански лагер.

Продължава на стр. 6

Издателски съвет: Николай Ибушев, Янко Запрянов, Цветан Шиков, Добрин Драгнев.
Редактори: Деляна Бобева - гл. редактор, Диана Нейчева, Мария Ращкова, Първолета Петкова, Мария Пискова, Миран Маденджиян, Венко Юнаков.
Със съдействието на КНСБ и КТ "Подкрепа" в "Арсенал" АД.

ПОЖЪЛТЕЛИ ЛИСТИ ПАЗЯТ СПОМЕНИ ЗА ПРОФЕСИОНАЛНОТО УЧИЛИЩЕ В „АРСЕНАЛ“

Този текст се роди вследствие на провокация от написаното. Когато преди шест броя на вестника ви срещнахме задочно с Кольо Шахов, не предполагахме, че без да искаеме, отваряме поредица от вълнуващи срещи с истинските ветерани - онези, на чийто гръб години наред е съществувал „Арсенал“ и без чието посвещаване до живот фирмата днес нямаше да е тази. Не предполагахме с Диана, че въщност търпра ще започнем да преоткриваме „Арсенал“ през очите на първостроителите му. Задача, сама по себе си задължаваща и... приятна.

Дни, след като излезе статията за Кольо Шахов, ни потърси неговият съученик от третия випуск на Военно-заводското училище, отворило врати на територията на днешния „Арсенал“ в далечната 1947 година. Именно тогава за първи път започва и реалната професионална подготовка на обучени кадри за нуждите на оръжейницата.

Свежи спомени, емоции, дузина пожълтели снимки отвъд запазеното в сърцето кът Иван Маринов за славната история на първите випуски на това училище, претърпяло в годините различни трансформации, създало истински професионалисти за нуждите на „Арсенал“.

Самият Иван Маринов идва на срещата ни с чинно изписани листи, в които прилежно е съхранил и подредил по памет и важност имената на най-известните представители на първите три випуска на Военното заводско училище.

Повече от вълнуващ е разказът му за прощъпулника, където са се намирали битовите сгради на училището: на територията на днешното НИТИ, както и за реда и режима на пребиване в него. Училището практически е било извън града, като за някои от възпитаниците му в първите години си е било истинско преживяване да отидат в почивните дни до Казанлък: налагало се да преминат през ж. п. линията и по-страхливите са преминали това „изпитание“ за първи път със своите... дошли на свиддане родители.

В първите два випуска на училището, до 1949 година, за обучение са приемани само младежи. Едва след това, в третия випуск, започва приемът и на девойки в съотношение 1:4. Така, в третия випуск, от общо записалите се 100 души, 80 са момчета, а останалите 20 са момичета. Приемът в това училище - повече от престижен за младежите, защото, освен пълен пансион, придобивка, равняваща се на лукс в онези години, се е осигурявала веднага след завършването работа на територията на завода. Бонус бил и фактът, че двете години на обучение в училището се признавали и за казармен стаж. Така завършилите училището младежи после отслужвали, обикновено в трудови войски, само година.

Записването във Военното заводско училище става-ло след полагането на три приемни изпита: по български език, математика и рисуване. След успешно-то им полагане, следвал и разговор - интервю с при-

хниката, заради любовта си към химията.

От ученическите си годи-ни помни култови случаи и преподаватели, белязали завинаги съзнанието на тогавашния младеж. Сред ем-блематичните е подпр. Попов

спомня си днес побелелият мъж. Уплашените младежи подпр. Попов тешал с банал-ния житейски пример за своя немски професор, който съз-дава някои от най-опасните барути, но сам умира заради падане поради... безобидно

техни белези, други - на „те-риториален“ принцип. „После станахме големи хора“, казва днес шеговито Иван Маринов - Сливналията. Един от много-го Ивановци от първите три випуска на училището. Ос-вен него, тук знания и трудов стаж назад в годините редят: покойният вече Иван Иорданов - Варната, полковникът от Границни войски - Иван Станчев, Иван Русенец, Иван Гигенеца от село Гиген, Иван Силистренецът, Иван Коджаманов - също Сливналията, Теньо Валенцията и други.

Сред славните възпитаници на първите три випуска на Во-енното заводско училище са:

1-ви випуск:

Пано Козаров и Сашо Дими-тров, достигнали до ранг заместник-директори на „Арсена-л“ назад в годините.

2-ри випуск:

Николай Гъков - бивш ди-ректор на Завод 4; Кольо Шахов, човекът от когото настоящият изпълни-телен директор на „Арсенал“ научава много;

Иван Станчев - полковник от Границни войски;

Иван Недялков - главен ме-ханик на Завод 2, вече покой-ник;

Иван Спиров - леяр от село Розово, също покойник.

3-ти випуск:

Иван Маринов - 20 години конструктор в завод 5, а впо-следствие и партиен секретар на Техническа дирекция;

Богдан Колев - стругар, из-дигнал се до зам.-директор на Завод 1 и директор на завод 7 и Завод 2;

Атанас Николов - бивш нач-алник цех „пълнител на Ка-лашников“

Ангел Захариев - гл. мета-лург

Николай Колев - началник Завод 3

И още много други, за които се надяваме да разкажем с помощта на всички, за които историята на „Арсенал“ е една от житейските им каузи. И, разбира се, с помощта на ветераните от випуск III-ти на Военното заводско училище, които всяка година на 23-ти май в 18 часа си дават среща в парк Розариум. Не само, за да се преоброят. А за да опазят и съхранят в сърцата си живи спомени.

За едни още по-живи години.

Които историята задължи-телно следва да помни.

Деляна Бобева

Бел. а. - Среща с Иван Маринов - „виновникът“ за тази памет, очаквайте в следващ брой на „Трибуна Арсенал“.

Част от 3-я випуск на
Заводското училище
(Иван Маринов в средата)

емната комисия. Това било входното ниво за специалностите, в които се обучавали приетите младежи: леяри, ковачи, пиротехники и оръжейници.

За трудността на изпитите и престижа на училището говори следният факт: за 100 места, колкото е бил капацитетът на училището в първите години от неговото създаване, кандидатствали 1110 души от цялата страна.

Иван Маринов пази свежи

- преподавател по химия, немски възпитаник и градски красавец, суров, но справедлив, казва от разстоянието на времето побелелият вече ученик Маринов. Първите преподаватели във Военното заводско училище са офицери, военни, получили престижни дипломи от европейски училища. Именно на тях държавата тогава делегира правата да обучат кадрите за едно от стратегическите за страната ни предприятия, в квакто се превръща в годи-

подхълзване.

От обучението си в училището Иван Маринов помни също харизматичния преподавател по оръжейно дело - капитан Събев, който напускал работата си в цеха, за да обучава първите випускници на училището.

Традицията - първата година от обучението, освен по специални предмети, да е година, в която да се натрупат основни знания по шлюсерство и други машиностроителни умения, се пази до края на

Другарска среща след години

спомени от препитването си пред комисията: наложило му се да смята на глас колко струват 9 риби, при положение, че риба и половина прави лев и половина. Младежът от Сливен се справил блестящо. По същия начин, по който рисувал с молив Паметника на Свободата на връх Шипка. Приемат го в училището през 1949 година, в третия випуск, който се дипломира през 1951 година. Иван Маринов избира пироте-

ните напред „Арсенал“.

Първите няколко випуска на училището се обучават в три класни стаи, намиращи се в сегашните мазета на сградата на Главна дирекция. Поло-вината време от обучението е в класните стаи, другата част - на машините, в цеха. Така 16-годишният Иван Маринов от Сливен започва първия си стаж в капсулното на „Арсенал“.

В началото беше страшно, защото, като пипнеш, разбираш, че не е шега работа,

съществуването на СПТУ по машиностроение през 2000 година, когато училището е затворено. Поне засега.

Като щрих от милите спомени от онези времена, прекаралият 40 години в „Арсенал“ след завършването на училището през 1951 година Иван Маринов, са плеядата знаменити съученици, оставили трайна диря в стопанска история на Казанлък и на страната. В началото се кръщават с достолепни прякори, носещи отличителни

Цветан Шиков:

ЧАСТИЧНОТО ИЗМЕНЕНИЕ НА ОУП Е ЗАКОН

- Господин Шиков, с какво частичното изменение на Общия устройствен план на Казанлък, прието на септемврийската сесия на Общинския съвет, е важно за града?

- Важното в действията по ускоряването на разработката на частичното изменение на Общия устройствен план на град Казанлък с включване на части от землището на град Казанлък /изходите към град София, язовир Копринка, град Стара Загора, град Шипка, село Енина, село Бузовград и квартал "Минерални бани"/ се състои в това, че след влизане в сила на Закона за изменение и допълнение на ЗУТ/Държавен вестник бр. 82 от 2012 година/се поставиха нови, съществени изисквания към устройството на отделните видове територии и значително се ограничават инвестиционните намерения на физически и юридически лица при липса на действащ ОУП на града.

Частичното изменение на ОУП на град Казанлък създава благоприятни условия за инвестиционно проектиране и строителство в Казанлък. Така с новото изменение ОУП допринася за по-ефективно планиране на градската територия, прилагайки интегриран подход за устойчиво развитие в перспектива. Много важно условие също е, че наличието на актуален Общ устройствен план на град Казанлък е предпоставка за кандидатстване и получаване на финансиране по линия на оперативните програми на европейските структурни фондове.

- Може ли да се твърди тогава, че хаотичното застрояване на места в града и край него е резултат именно от липсата на такова частично изменение на Общия устройствен план до момента?

- Доколкото касае хаотичното строителство на входно-изходните части на град Казанлък, това е така. Защото до момента нямаше как да се откаже такова строителство. Нямаше законово основание за отказ от страна на Общината, така, че да не бъде реализирано исканото от различни лица тяхно инвестиционно намерение. Всеки отказ от страна на Общината при влизането в съда щеше да бъде загубено дело. При липса на ОУП и решаването на парче на инвестицион-

ните намерения на фирми и граждани на принципа "на парче" всичко се решава с подробни устройствени планове, без наличието на Общ устройствен план и това води до съчетаването на различни

яване в тези територии, които са предмет на частичното изменение на ОУП на Казанлък, вече не може да има.

- Как по-конкретно се регламентират посочени-

На последното си заседание Общинският съвет на Казанлък прие частично изменение на действащия Общ устройствен план /ОУП/ на град Казанлък. До него се стига след поредица от опити на Комисията по устройство на територията, строителство и транспорт в предишния мандат на местния парламент - 2008-2011, която настоява за това, тъй като условията на развитие на града и община го налагат. В предишния мандат частичното изменение така и не е направено. С помощта на кметската администрация тогава се стига само до изработването на задание на частичното изменение на ОУП, но то така и не се внася на сесия на Общинския съвет, за да бъде разгледано и прието. По този начин не се стига и следващия етап на възлагане на частичното изменение на ОУП. Съответно - не се стига и до проектиране.

Действащият Общ устройствен план на Казанлък, който сега беше частично изменен, е от 1990-та, актуализиран е през 2003-та.

Още в първите дни от идването на новия кмет Галина Стоянова през 2011 година и новия главен архитект Ивелин Недялков в Общината започва работа по довършване на нещата - окончателно да бъде завършено заданието за частично изменение на ОУП. След неговата разработка, която се приема на сесия, се възлага и самото изпълнение за извършване на частичното изменение, което се прави от Сдружение „Севт 2012“. След внасянето на заседание на Общинския съвет, то беше прието на 30-ти септември.

За значението на частичното изменение на ОУП за развитието на Казанлък и цялата община разговаряме с Цветан Шиков, ръководител направление „Проектиране, инвестиции и строителство“ в „Арсенал АД“, член на групата „Експерти за Казанлък“ в Общинския съвет и председател на Постоянната комисия по устройство на територията, инфраструктура, строителство и транспорт в Общинския съвет. Като председател на комисията в този мандат и в предишния, Цветан Шиков е един от най-активните участници в процеса на прокарването на вече приетото частично изменение на Общия устройствен план.

производства и дейности в една територия. На това вече станахме свидетели през годините. Най-крещящият случай е по пътя за Овощник - в района на летището, където вече има изградено едно малко предприятие в територия,

те в частичното изменение територии по зони?

- Какво включват основните промени с това изменение на Общия устройствен план на Казанлък? На първо място, този план отразява актуалната граница на на-

трална градска част и други квартали, Национален парк на розата, северозападната част на парк „Розариум“. Там, където беше административната част и където бе територия на "Нелсен еко" и "Къл-

гофункционални зони. На четвърто място - частичното изменение касае местността "Абаята", където са изворите на фабрика "България", северно от "Хидравлика". Местността "Абаята" - територията на изток от "Хидравлика" и на север от "Северни квартали", се предвижда да бъде зона за малкоетажно жилищно застрояване. На практика така се продължава статутът на северните квартали със статут до два етажа и преди всичко, за жилищно застрояване.

Освен това, териториите на запад от лесопарк "Тюлбето" и на изток от пътя за село Енина се устройват предимно като зони за спорт, атракции и допълващи и обслужващи дейности. Това е територията между пътя към Енина и по пътя, който минава край Художествената гимназия и продължава нагоре по западната граница на „Тюлбето“.

Част от местността "Старите лози" - между улица "Капитан Петко войвода" и лесопарк "Тюлбето", където е одобрен вече кадастралният план, се предвижда да бъде зона за жилищно застрояване с малка височина и пътност на застрояване и занижени показатели.

На следващо място - териториите в източната /североизточната част на града/ - на изток от улица "Капитан Петко войвода", се предвижда да бъдат устроени като рекреационна зона за вилен отид. Това е на север от Източното разширение, където са всички тези лозя. Те попадат в зоната, която се предвижда за вилен отид - възстановителна зона.

Територията на квартал "Минерални бани", както и терените на запад и северозапад от летището, се устройват като рекреационни зони за курорт и допълващи гидействия.

Последната промяна, за която става дума в приетото частично изменение на ОУП на Казанлък, извършено на сесията в края на септември, е разширението на гробищния парк, което се прави в новото частично изменение, в посока запад и югозапад.

Ако трябва с две думи да кажем каква е ползата от частичното изменение на Общия устройствен план на Казанлък за визията на града и околностите, какво бихме подчертали?

- Частичното изменение на ОУП е закон. Така Казанлък ще се развива по законосъобразен начин, без безобразия, на каквито, за съжаление, вече сме свидетели в източна и западна посока при изходите на Казанлък, както и по пътя за Енина. Но вече задължение на Общината е да направи програма по поетапното прилагане на този ОУП, както и съответно - задължение на нейната администрация е да се спазва тази програма.

Диана Рамналиева

което сега, с частичното изменение, което приехме на 30-ти септември, е изцяло отредена за рекреационни спа и други придвижаващи дейности. Фирмата абсолютно законно е построила завод, защото досега не е имало точно регламентиране на функционалното предназначение на територията, върху която строи. Това е доказано по съдебен път. Слава Богу, че производството не е свързано със замърсяване! Такива случаи на хаотично застро-

селеното място - град Казанлък, разширение на север и включване на "Минерални бани". Това е новата актуална граница, която уточнява с това частично изменение. На второ място - вече е пречириано функционалното предназначение на териториите, с което задължително инвеститорите трябва да се съобразяват. Уточнен е и териториалният обхват на съответните терени в рамките на града в съответствие с актуалното им състояние: цен-

се съобразява с новото частично изменение на ОУП.

Друга територия, която получава статут сега, е част от градинката на "Искра". Вече е изяснено там какво трябва да бъде предназначението на тази територия. Същото се отнася, например, и за част от местността "Старите лози".

На трето място - териториите, принадлежащи на входно-изходните транспортно-коммуникационни артерии на град Казанлък се устройват предимно като смесени мно-

Продължение от стр. 1

БИЗНЕСЪТ СПАСЯВА ...

Целта на срещата, отбелязала и 65-тата годишнина на футболния клуб на Казанлък, бе да се чутят становища и мнения за бъдещето на ФК „Розова долина“, като се търсят различни източници на допълнително финансиране, нужно за доброто развитие на отбора.

Прочетено бе и специално обръщение от името на целия УС на футболния клуб, в което се казва: „Вярваме, че с надежда и отношение, с любов и благородство, с грижа и търпение каузата - да върнем футболната слава на ФК „Розова долина“ и да съхраним общинския представителен отбор, е повече от възможна“.

В приветствието си към присъстващите кметът на община Казанлък Галина Стоянова не спести истината за състоянието на казанлъшкия общински футболен клуб преди две години и сега, нито финансовите му проблеми, но даде ясно да се разбере, че футболът не може да се използва за политически или лични цели с цел облагоде-

телстване.

Казанлък може и има възможности да си отгледа отбор, с който да се гордее, заяви Стоянова.

Председателят на новия УС на ФК „Розова долина“ Кънчо Папазов благодари на фирмите, ангажирали се пряко и взели присърце проблемите на футболния клуб, изпращайки свои представители в новия УС. Той говори за финансовото състояние на отбора, както и за необходимостта от осигуряването на 90 хиляди лева, необходими и недостигащи за издръжката на клуба.

60 хиляди лева е годишната субсидия за отбора, осигурена от Община Казанлък. 25% от сумата е за Детско-юношеската школа, в която към момента тренират близо 120 деца.

За цялостната издръжка на футболния клуб годишно са необходими 150 хиляди лева.

За необходимостта и смисъла Казанлък да има добър отбор говориха и организаторите на деловата вечеря

- почетният президент на ФК „Розова долина“ Николай Ибушев и Владимир Спасов.

Визията си за финансиранието на отбора и възможностите за данъчни облекчения при спомоществуването споделиха членовете на УС на ФК „Розова долина“ Николай Панайотов и Янко Костадинов – икономически директор на „Арсенал“ АД.

За подкрепата, ангажираността и отношенията, което общинската управа в последните две години демонстрира към ФК „Розова долина“ кметът Галина Стоянова бе отличена със специален плакет. Той й бе връчен от председателя на УС на клуба Кънчо Папазов.

По време на срещата бяха направени първите 3 големи дарения от по 10 хиляди лева.

Общо 30 хиляди лева дариха на футболния отбор „Розова долина“ три големи казанлъшки фирми: „Арсенал“ АД, „М+С Хидравлик“ АД

Георги Андреев – „Саламандър“ ООД

Симеон Раданов – „Кастамону България“ АД

Красимир Кънев – „ЮМТ Трейдинг“ ЕООД

Колеги, прашам ви и снимки. Те са на Иван Бонев.

Състав на новия УС на ФК „Розова долина“

Николай Ибушев - Почетен президент на клуба

Кънчо Папазов - Председател на УС

Членове:

Янко Костадинов - „Арсенал“ АД

Христо Сулев - „М+С Хидравлик“ АД

Николай Панайотов - „Даник“ АД

Георги Андреев - „Саламандър“ ООД

Симеон Раданов - „Кастамону България“ АД

Красимир Кънев - „ЮМТ Трейдинг“ ЕООД

Колеги, прашам ви и снимки. Те са на Иван Бонев.

Деляна Бобева

Поздрав

За всички строителни работници в „Арсенал“
и лично за
инж. Иветан Шиков
по повод
профессионаления им
празник -
26 октомври
Димитров ден,
Ден на строителя!

Здраве,
добра работа,
щастие и
профессионали успехи.

СТАРА СГРАДА КЪТА АРТ АТЕЛИЕТО НА „АРСЕНАЛ“

Те са красивите очи и ръце на „Арсенал“. Творческото ателие на иначе респектиращата с производството си фабрика. При тях всичко е арт и ретро. Като се започне от необичайното място, където се помещават, и се стигне до същината на нещата, с които се занимават.

За времето заедно са успели да се превърнат в малък семпъл, сплотен и много ведър tandem. Като семейство са. Дори звездите им „намигат“ на симпатичната и успешна комбинация от Овен, Рак, Лъв, Везни и Риба. Само петима са, но имат респектиращ брой наследници: 12 деца и 2-ма внуци. Причина: двама от тях са многодетни родители - единият с 3, а другият с 4 деца.

„Скрити“ са на „историческо място“ - там, където никога се е помещавало Държавното военно заводско училище, а после склад.

Местенцето се намира трудно, скрито зад големи и красиви дървета, но пък със сигурност се помни - изльчва арт атмосфера и уют. В сърцето на голямата фабрика.

Сувенирният цех на „Арсенал“ - фирменият арт зона, в която уют и работа съчетават в едно 5-ма моделчици. Така ги наричат, съгласно вътрешно фирмени класификатори. Иначе Нели, Светла, Иван, Красимир и Милко имат различни професии: фрезисти, дърворезбари, гравьори, ножари. И всички до един са с хобита: от арт до тенекеджийство. Имат си и поет - Милко. Взаимно се гордеят с тях, като рекордър по хобита е доайентът на години - фрезистът Милко, който скandalно младее за мъдрите си години - на 60 е, но заради ведните си очи към света и любовта към волейбола, спокойно може да свие в шкафа поне 10-тина. Освен това, Милко е и

заклет картоиграч и табладжия, горд притежател на миниатюрен тибетски летящ лъв.

За 35-те си години от създаването си, през сувенирния цех са минали много от известните арт имена в града: Спас Мавров и Теньо Тенев са само двама от плеядата. Доайентът сред сегашната петорка е шефката Нели Йотова - тревненски дър-

пластики и единични екземпляри от предишни задачи красят още стените на цеха. Старите машини, купищата стружки и миристи на масло пък създават усещането за принадлежност към нещо голямо и... старо.

Правили сме много неща преди години, споделят отговорничката Нели и показва

крива на почивната станция на „Арсенал“ в Несебър, табелките за стаите там, различни купи, малки пластики, арт отливки, знаците на „Арсенал“, на Полицейската школа в Казанлък, огромни дървени мускали с резби за подаръци на ВИП-персони, дърворезби с фолклорни мотиви и още куп красоти, създавани от ръцете на петимата моделчици.

Овен тях в отбора на сувенирния цех има още един многодетник-рекордър: Иван. Баща на 4 деца, за които се грижи сам. Заклет рибар, при това от тези, на които много им хваща стръвта. Рибарските му трофеи саувековечени от колегите му и превърнати в трофеи-сувенири. Затова и не пропускат да покажат последните му рибарски гордости, превърнати в пана 11-килограмови щуки. Типично за рибар, Иван допълва, че най-големият му трофей не е тук - 16-килограмов шаран, уловен в язовир Копринка.

Твърди, че отвъд рибаръка, е влюбен в работата си. Харесва му това, което прави, и се дразни, ако има дни, в които се бездейства. Той е един от майсторите-ножари в сувенирния цех. Заедно с третият мъж в екипа - най-младият им колега Красимир, са двамата, които ваят красивите сувенирни ножове с различни инкрустации, които грабват очите на истинските ценители.

На практика можем да направим всичко, което е свързано със сувенирна работа, казва ръководителката на цеха Нели Йотова: от дребни малки значки до големи плакети, фирмени знаци, емблеми, букви, надписи, сувенирни дърворезби, пана и други.

Не крие, че им липсва работата на педал и пълни обороти, както е било преди години, но приема, че „сега са такива времена“, а и частните малки реклами къщи „хапят“ успешно от поръчките им.

Засега.

Нели и колегите ѝ вярват, знайат, убедени са, че за тяхната работа също ще настъпят нови времена. Добри. И ще могат да отново да създават онази красота, с която са пълни шкафовете в цеха.

Деляна Бобева

Колективът на сувенирния цех

ворезбар, с очи за красивото и с широко скроена душа.

Колегите ѝ казват, че тя е тази, която създава уюта, чара и сплотеността в малкия им колектив, който заедно празнува всичко: за купищата им лични споделени поводи говори и камарата от празни кутии от шоколадови бонбони, превърнала се в част от арт обстановката в цеха.

Колонка от рано отишли си от света колеги, такива, поели по други пътища, картини, малки

красиви кутии с инкрустирани дръжки на ножове, приклади на автомати, изографисани пистолети, различни плакети, изработвани по всевъзможни поводи, матрици на букви, на отделни детайли от производствената номенклатура на „Арсенал“.

Доскоро сувенирният цех е този, който прави дори табелките за вратите на различни институции, буквите на дузина банки в Казанлък, големият фирмрен знак на по-

правихме плакет за Бойко Борисов, надписахме специални дарове за президента Георги Първанов, за руския премиер Путин, за 70-ата годишнина на Благовест Сендов, спомня си Светла, втората нежна половинка в малкия сувенирен отбор. Тя е гравьор, дизайнер и всичко останало, когато става дума за фина работа.

И готина баба, казват колегите ѝ, които се гордеят с двете дами в екипа: майката на три деца Нели и скорошната баба Светла.

РОДЕН НА ТРЕТИ-НУЛА-ТРЕТИ

В семейството на Таньо Кавалов има и други знаци на нумерологията. И на историята. Роденият на трети-нула-трети живее с родена на девети-нула-девети. В дома

чева е удоволствие!", казва Таньо. За шефката си е категоричен: „Няма грешка!“. Тя също го харесва, но твърди за него, че е прекалено тих и скромен. Такъв се показал

бено, като вече навлезеш и се понаучиш", казва Таньо. Щастливецът да работи онова, което обича, не е придирчив към блюдата в ресторантите и работата на колегите

му е слабост. Слабост са му и украсите по ястията. Повечето от уменията за украса Таньо научил още в професионалното училище. Някои тънкости „откраднал“, докато

че от вечерните и целодневни смени по заведенията и решението било взето:

Отивам в „Арсенал“!

Близо десет години по-късно Таньо не може да си представи друго трудово битие, освен арсеналското. Радва се, че хората идват да се хранят в столовата с удоволствие, че им е вкусно. „Цените са повече от приемливи, защото покриват само разходите по продуктите, за два-три лева имаш цял обяд“, обяснява готовачът интереса към обедните менюта на арсеналската кухня. Обяснението, обаче, има и други тайни: търсят се качествени продукти и се спазват точно технологията. И още нещо: работи се с любов!

Като професионалист, във времето на ГМО и много Е-та на консерваните и овкусителите в храните по магазините, Таньо Кавалов съветва хората да не купуват от най-евтино то. „По-ниската цена е знак за лошо качество, макар високата цена да не е гаранция за най-доброто“, казва готовачът на арсеналци. Домашното е най-качествено, знае специалистът, но в месеца на туршиите семейството на Таньо не изпада в мании. Двамата готовачи не консервират до безсъзнание. Приготвят си само компоти. На домашната трапеза редуват постнато с месото. Всъщност - на масата има винаги и по малко месо, признава Таньо, който казва, че иначе - харесват зеленчуковата храна. Но не чак толкова... Нямат специални менюта за гости. Макар гостите да не пропускат да се радват на масата на двамата готовачи. Особено по празници. Още

Таньо Кавалов е един от онези арсеналци, които в най-чакания от всички ден - фирменият празник, празнуват, докато работят. И пак им е хубаво. Един от хората на Йонка Велчева, Таньо, прекара и този Ден на машиностроителя под пушещите на скарите с кебапчета и кюфтета. „20 хиляди опекохме и пак не стигнаха...!“, смее се Таньо. Дългите опашки пред скара-бирата са знакови за арсеналския празник точно толкова, колкото и овациите от концерта на стадиона. „Някои купуваха по 10-20 кебапчета, взехме повече от миналата година и пак бяха малко...!“, чуди се момчето от работническия стол - „Хората се забавляваха истински, нищо че беше голям студ“.

Освен с голямия студ, Таньо Кавалов ще запомни фирмения празник през 2013-та и с един личен спомен - отличието в Алеята на трудовата слава. Усмивката му цяла година ще изпраща и посреща арсеналци пред портала от третото място, трети поред... „Сигурно, защото съм роден на трети ден, трети месец...“, шегува се със себе си Таньо. Роденият в Деня на националния ни празник е трудолюбив човек, спокоен и усмихнат, върши си работата както трябва - без много шум. Не си и помисля да напуска България върху сън на по-високи доходи, защото: „Семейството е най-важно! Човек трябва да си стои при децата.“ Българин, каквито вече рядко се срещат.

на Таньо и Дарина се срещат на шега и наистина българската история и българската кухня, изобщо - съдбата българска. И арсеналска. Защото, макар и по професия също готовач, Дарина работи в Завод 1.

Семейството завързва връзката си покрай професионалното училище по хранене в Стара Загора преди години. Таньо остава верен на професията с работата си в арсеналската столова, а Дарина - с готовенето въвщи. „У дома не готовя!“, отсича по мъжки главата на семейството, но затова пък харесва всичко, пригответо от Дарина. Страстта към тайнствата на кухнята споделят и двете щерки. Едната шестокласничка, другата шестгодишна, и двете се навъртат край масата и печката с желание нещо да помогнат и да научат. „Имат мерак, харесва им“, радва се баща, но по празници им поръчва купени торти, защото много ги обичат. Както и пържените картофи, и бонбоните... Иначе - в менюто Таньо предпочита да остане верен на традицията. Експериментите на чуждите кухни, които навлизат през телевизионните предавания и предложенията на ресторантите, не са по вкуса на арсеналския готовач. Той не може да приеме смесването на сладко и кисело, например. Арсеналското столово меню също спазва стария рецептурник. При това - спазването е строго. „Колективът ни е чудесен. Няма конфликтни хора. Да се работи с екипа на Йонка Вел-

и при новината за влизането в Алеята на славата - питал защо не се предложи там да е някой друг.

си. Хапва всичко и всичко защо да пригответ с по-вече тръпка от останалите.

работил по ресторантите. Работата по ресторантите, обаче, за него била до време. С идването на децата ангажи

Майстор-готовачът Таньо в акция

„Често спорим за рецепти, даваме различни предложения, даже се хващаме на бас..., весело е и приятно. Работата е много приятна, осо-

бенно, като вече навлезеш и се понаучиш“, казва Таньо. Щастливецът да работи онова, което обича, не е придирчив към блюдата в ресторантите и работата на колегите

ментите в семейството станали приоритет. Така дневната редовна смяна и спокойствието на арсеналския работен ритъм паснали на Таньо пове-

повече, че празниците на родените на трети март и девети септември няма как да забравят в календара.

Диана Нейчева

Продължение от стр. 1

НЯМА РАБОТА...

Държавата ще стимулира професионалното обучение чрез въвеждането на т. нар. дуална система на обучение - учение чрез работа.

Държавата ще стимулира подготовката на специалисти на регионалния пазар на труда, което трябва да стане с помощта на бизнеса, е категоричното становище на образователния министър Анелия Клисарова.

По данни на просветното министерство, съобщени на форума, в момента най-търсени са професионалните училища по туризъм и информационни технологии, но липсват много други специалисти.

Стимули за младите учители, работещи в техникумите, чрез осигуряване на жилища, подпомагане на изплащане на заем за жилище, социални подпомагания, възможности за кредити, са част от мерките, които обмислят в просветното министерство с цел задържането на младите учители в професионалните училища.

Имаме разминаване между нуждите на пазара и това, което ни предоставя системата на образованието, е тезата на председателя на Българската стопанска камара Божидар Данев. Ситуацията сега на пазара на труда той обясни така:

Няма работа за хората, но и няма хора за работа.

Целта на професионалното образование са знанията, но без опит и умения също не

може, е друга негова теза. Затова трябва да стимулираме системата на учене през целия живот, категоричен е Данев.

Тъжните констатации и бодри намерения на представители на кабинета, бизнеса, НПО и институции с отношение към пазара на труда идва на фона на все по-намаляващи брой ученици в професионалните гимназии.

През 2012 - 2013 г. общият брой на учениците в професионалните гимназии е с 50 000 по-малък от учебната 2000 - 2001 г. Причините за това са различни - демографски, миграционни, социални. Намалява и броят на професионалните гимназии - в сравнение с 2000 г. техният брой е намалял с 60. В последните години тази тенденция продължава.

По данни на НСИ броят на завършилите с професии е намалял с 20% спрямо 2001 г.

Не по-малък проблем е състаряването сред учителите в професионалните училища - през 2012 - 2013 г. учителите на възраст до 34 г. са намалели с 2860, а младите учители до 34 г. са само 9.88%. Докато броят на учителите до 60 г. е нараснал с 1624.

Сред младите хора причините са комплексни, но и заради липса на мотивация те се насочват предимно към други сфери на реализация.

Трибуна „Арсенал“

Продължение от стр. 1

КАЗАНЛЪК ИСКА ДА БЪДЕ ЧУТ

Златанов прочете специална декларация от местния парламент, приета на извънредно заседание, адресирана до премиера, Министерския съвет, министъра на вътрешните работи и до Академията на МВР?

бежанци и дали да бъде закрит Центърът за специализация и професионална подготовка към Академията на МВР?

От Инициативния комитет обявиха, че след общоград-

сержантите. Останалите заети са спомагателен персонал. Годишният бюджет на школата в Казанлък е малко над 900 хиляди лева. Апетитният имот, който е под егидата на МВР, се простира на 107 декара площ в най-красивата част на парк „Тюлбето“.

Школата разполага с няколко реновирани корпуса с апартаменти и самостоятелни санитарни възли, общежитие, столова, библиотека, учебни зали, фитнес зала, модерно игрище и модерно и реновирано за над 200 хиляди лева стрелбище. Парите затова са по програма ФАР.

Школата в Казанлък се намира на метри от гарнизонното стрелбище в града, на километър от жилищен квартал и на 4 километра от оградата на оръжийния комплекс „Арсенал“.

Една от версииите за нестихвашите апетити към Школата за полицаи в Казанлък е продажба. Според запознати, земята е оценена на скромните 200 хиляди лева, за близо 300 хиляди пък били постройките в нея.

Общата сума, за която този апетитен имот можело да бъде придобит, е за около половин милион лева.

Тук е заровено кучето, твърдят бивши служители на школата, според които нищо чудно слухът за настаняване на бежанци да е само част от големия пъзел и да обслужва други интереси.

Според друга информация, към 12-те преподаватели в школата вече имало конкретно отправени оферти и намеси за преместването им в школата в Пазарджик, ако искат да запазят работа си.

Деляна Бобева

на МВР. В документа се по-сочват 13 различни мотива срещу намеренията на кабинета, частично потвърдени и от министъра на вътрешните работи Цветлин Йовчев.

Митингът закри кметът Стоянова с думите: „Казанлък е едно, всички сме казанлъчани, независимо от партийна принадлежност и вяра. Когато управляващите говорят за Казанлък, те трябва да знаят, че това не е просто Казанлък, а символът на България! Може да не съм най-щастливият кмет, но съм най-гордият кмет! Горда съм, че съм ваш кмет!“

5200 са събранные само за 48 часа подписа на граждани на община Казанлък с искане за провеждане на местен референдум за това дали на територията на община Казанлък да бъде разкрит лагер за

съския митинг на 22 октомври засега се прекратяват протестните действия на казанлъчани. Градът остава в очакване на отговор от институциите и уважаване на поставените искания.

Запазва се готовността за нови протести, ако не бъдат чути исканията на хората от Казанлък.

Опасността от закриване на полицейската школа в Казанлък виси над града от няколко години, като периодично проблемът се повдига от всяка нова власт. С особена острота, обаче, тревогата затова бе възродена миналия понеделник, след инкогнито на практика посещение на зам.-министъра на вътрешните работи Васил Marinov.

49 са работещите в школата в момента, като 12 от тях са преподаватели, 8 са

потърсили такава, е на възраст между 25-54 години – близо 175 000 души.

Най-нисък процент на „мързеливците“ е отчетен в Чехия, Дания и Германия – под 2 на сто. Общо за ЕС е имало около 9 miliona души, които са били на разположение за работа, но не са пожелали да я получат. От тях около 2 miliona са били на възраст 15-24 г., около 5 miliona – на възраст 25-54 г. и близо 2 miliona – на възраст 55-74 години.

Трибуна „Арсенал“

Продължение от стр. 1

26-ТИ СМЕ ПО МЪРЗЕЛ...

Приблизително около 145 000 са били мъжете и 125 000 – жените, които са били на разположение на пазара на труда у нас, но не са пожелали да работят. Причините за това им нежелание са различни, често стигащи до абсурд: например – неудовлетворяващо възнаграждение или удовлетворяващо възнаграждение като безработен, липса на удобен транспорт, неудобно работно време, неотговаряща на моите очаквания работа и други.

За отбележване е и друг български феномен: сред

хората у нас, нежелащи да работят по различни причини, повече от 6 пъти е по-висок броят на хората със средно образование от този на висшистите. Цифрите са категорични:

Висшистите, попаднали в графата „мека безработица“, които са били с такива нагласи, са около 20 000, средните – около 130 000, а хората с основно или по-ниско образование – около 120 000. Най-голяма група от хора, които са имали готовност да започнат работа, но не са

Димитър Неделчев Туджаров - Шкумбата:

ОБУНАЧИЛИ СМЕ СЕ. БЪЛГАРИНЪТ СЕ СМЕЕ НА ВСЕ ПО-ПРОСТАШКИ НЕЩА

Живеем в най-тъжния период от историята на България, казва комикът, убеден, че ще дойде време, в което българинът ще се смее на истински смешни неща.

- Откъде идва прякорът Ви - Шкумбата?

- Аз съм от Пиринския край. Там така наричат гердана на силната ракия – 64-градусовата. Тя образува синджир. Това прави т. нар. серт ракия, силната ракия. На този гердан в нашия край казват шкумба. Баща ми, Неделчо, беше и футболист, имаше труден, серт, малко лют характер и го кръстили на гердана на тази силна ракия. И оттам. Той - Шкумбата, после аз наследих този прякор. И така до днес. Нося си го.

- А Вие такъв ли сте в жи-

вота - серт? С лют характер.

- А, не. Много рядко. Но тежко и горко на тези, които ме докарат или попаднат на мен, когато съм в такова състояние или не дай си, Боже, ме докарат до такова състояние.

- Последният Ви спектакъл се нарича „Луда мода“. Защо?

- Защото живеем така, лудо. Лудостта под всяка форма е модна. Не съзваваме в какви луди и абсурдни времена живеем, какви глупости и просташини осмислят голяма част от живота ни, късат нервите ни. Приемаме

тази лудост за нормална, за норма и мярка. Вижте какво става наоколо!

- Хората в залата, обаче, много се смеят. На смешките в спектакъла или на осъзнаването на тъжно-смешното, за което по ведър и смешен начин говорите в „Луда мода“?

- На осъзната абсурдност, в която живеем. На жестокостта, в която сме се потопили. На тези, които уж сме делегирали да работят за по-добрия ни живот, по принцип. На глупостите, които вършат. С надеждата, че,

като го видят по смешния начин, ще се коригират.

- Промениха ли се смешките, на които се смеем?

- Да, промениха се, много. И то в отрицателна посока. Българинът се смее на все по-вече просташки неща. Няма и помен от онова ведро чувство за хумор, което ни е крепило: да се самоиронизираме, да се надсмеем над себе си, над наши дребни пороци. Не искам да обиждам някои колеги, които се занимават с различни шоу програми в различни формати и телевизии, но самият аз не мога да

издържам нещо, което децата трябва да издържат до 12 вечерта. Примерно шоу, в което „смешното“ е от рода на: жените, преоблечени като мъже, мъжете като travestiti и други такива щуротии.

- ... но пълнят зали таки-ва смешки...
- Да са живи и здрави тези смешки, но, ако това ни е бъдещето... Тъжно! Едно дете, като порасне, не би трявало, според мен, да си мисли, че това е естествено и смешно, хих и той да се покаже.

Продължава на стр. 7

Димитър Неделчев Туджаров - Шкумбата:

Продължение от стр. 6

ОБУНАЧИЛИ СМЕ СЕ...

Не трябва да сме такива. Не трябва! Аз затова работя. Ходя по света, правя си шоуто. Но нашият смях не е никак смешен. В света хората се смеят на други неща. Стойностни, а ние на простотии. Срам ме е за нас, българите.

- Защо?

- Защото не може там, в Русия, в едно малко село, където бях през юни на благотворителен концерт, да се отнасят към нас, българите, по начин, който няма нищо общо с отношението ни тук към нас самите. Та онези хора имат съвсем друга душевност, друга култура.

- Защо толкова опошли българинът през тези 24 години?

- Защото такива са ни управлялите, които си избирате. Такива са ни примерите.

За народа той е Шкумбата. По лична карта, обаче, е Димитър Неделчев Туджаров, на вършил само преди броени дни 59 години.

Роден е в Петрич, в семейство на учители. Артистичният си талант проявява в невръстна възраст, едва 6-годишен, когато му се налага да импровизира на сцена - малкият Митко играе калпазанин, който трябва да развали цветна леха. Забравил репликите си, за да излезе от образ, иначе възпитаният Митко дърпа съученичка, превъплътила се в ролята на роза; тя изпицява и сценката е спасена.

Тогава разбрах, че, освен талантлив, съм и възпитан, казва с усмивка днес комикът.

Въпреки ранния си сценичен прощупулник, дълго време Димитър Туджаров се разминава със сцената. Поема по съвсем различен път: завършва автомотика в тогавашното ВМИ „Ленин“. По-късно завършва и реторика в Софийския университет.

Аверите му, обаче, и днес си спомнят времето, когато като студенти се редят на тайни опашки за касетки с неговите вицове. Самият той твърди, че няма любим персонаж, с който да се шегува.

Определя себе си като „повреден“, защото не умеет да плаче. Дори, когато губи най-близки хора. Преживява дълбоко загубата им.

До болка, обаче, го натъжват сериозните неща.

Има своя философия за живота: всеки да

то трябва, здраво, с мисъл за напред.

- И как се преодолява обуначването българско?

- Трябва да мине време. Да пораснем малко. Българинът да се срецне с изкуство, след като се замисли, не може да не настъпи такъв период за повечето хора. Има едно нещо, което е в голям плюс: интернет просперитетът. Преди години нямаше този плюс. Сега за минута-две младежите в интернет разбираат за всичко. Затова трябва да се правят такива примери, дори през интернет. Може да не е точно спектакъл, но да има позитивни, възпитаващи примери там. Които те карат да се замислиш. Преди години с приятели направихме концерт на гърба на „Александър Невски“, с електронна

по-надолу. Това ще спре никога. Сигурен съм в това. Страшно трудно ще е, но ще мине този период.

- Още ли сме в обуначения си период?

- Да, обуначени сме още. Но се отърсваме леко от това. Гледам младите и виждам тази тенденция вече. Те тръгват. Не случайно вече именно тези млади хора пълнят спектаклите на Жоро Мамалев, на Ники Урумов, на Камен Донев, Мариус Куркински. Уж смешно, пък тъжно, кара те да мислиш. И то за фундаментални неща. И, повярвайте ми, публиката е безкрайно симпатична на тях: млади, образовани, свестни. Тези пълни зали означават, че младите хора мислят. Те коментират. Затова съм сигурен, че ще дойде време, в което българите

сега се прави бизнес. Стават и се изказват, говорят различни неща, на следващия ден излиза информация какво притежават. А хората с една пенсия се чудят как да закърпят. Просто сега живеем в най-тъжния период от историята на България.

- Защо властта променя хората?

- Защото са малки хора, тези, които отиват в голямата политика. Те не са достойни нито за парите си, препрани и изкарани по странни пътища. До човека е всичко.

- Преди години правехте скечове за Тодор Живков. Сега правите за новите властващи. Уважавате ли ги?

- Естествено. Мен ме канят в разни медиа, избирам си

на сцената, забравям за тези битовизми. Е, това ме държи.

- Имахте рожден ден наскоро. Какво си пожелахте?

- Наскоро правих социологическо изследване и установих, че колкото повече рождени дни има един човек, толкова по-дълго живее.../смее се/.

Усещам, че с годините се вденинявам. Ще дойде ден, в който ще мина под 18-годишна възраст и може да ми вземат и личната карта. Пожелах си да съм здрав.

- И само толкова?

- Да, достатъчно ми е.

- Хората имат по-големи мечти, планове...

- Е, моите са такива... малки.

- И нито една голяма?

- Е, имам: да играя срещу

се бори за мястото си, стига да е на мястото си.

Живее през сцената и на сцената.

Среща съпругата си в София, настоящ университетски преподавател, преди повече от 35 години: на един софийски мост, бългайки я с колело в опит да заобиколи софийска баба.

Лично петричката пророчица Ванга му предрича впоследствие, че ще живее добре със София, която ще го гледа до дълбоки старини.

От срещата с обелените колене по-късно се раждат двама пораснали вече синове.

Първия си филм Шкумбата прави през 1981 година, следван от дузина хумористични предавания.

Известен шоумен и полиглот, който и до днес играе спектаклите си на 4 езика - руски, немски, английски и френски.

Когато не играе, предполага се, че е на корта - запален тенисист, на когото му е забранено да разказва вицове на корта, защото разсмива и разсейва играчите.

Сред малкото му непознати страни е благотворителността му към изоставени деца.

Последният моносспектакъл, с който Шкумбата обиколява страната, е „Луда мода“ - негов прочит на актуалните клишиета на деня. Смешно-тъжен размисъл за дълбоката пошлост, в която тънem като общество и за простотията, на която се радваме, самозаливайки се.

- Не допускате ли, че и преди сме били такива, просто сега времената отпушиха лошия дух от бутилката?

- Не, не мисля така. Четвъртата власт, медиите и колегите също са виновни за това обуначване на всички нас. И ще видите пример: първи април, празник на шегата, аз съм в Елин Пелин, китно българско градче. Читалището. Дечица правят свои сценки за Първи април. Бях гост, разсмях ги. Гледах. И бях щастлив. Защото тези малки, облечени в народни носии, правеха разказчета по Елин Пелин. И ги играеха с чувство, а залата лягаше от смях, защото те са истиински. Тогава си помислих, че не всичко е загубено. Аз мисля, че сега времето, в което живеем, е един миг на обуначване на народа ни, от който ще се отърсим, защото не може така. Българинът е човек със здрави корени и не може да не се върне там, където му е мястото: да разсъждава как-

музика. Нарекохме проекта „Az обичам България“. Дойдоха хиляди хора. Завалиха дъжд, възрастните си тръгнаха. Останаха младите, с кожените якета, с обещите, с татуировките, тези, които обвиняваме, че не стават. И когато конницата на електронната музика засвири, няколко хиляди млади мъже викаха „България“. Беше невероятно усещане. После с колеги си говорихме за тези млади хора. Не можем да кажем нищо лошо. Та те са млади, времето е тяхно. Те са свестни, просто някой трябва да ги поведе в правилната посока. Имат нужда младите от свестни водачи.

- Виждате ли ги сега тези водачи?

- За съжаление, не. Нито в образоването, нито в политиката, никъде. Но ще мине този период. Не може вечно да сме в дупка между Източна и Запада и да падаме все

нът ще се смее на истински смешни неща.

- А сега кое е истински смешното?

- Няма смешни неща тия дни. Пълно е с тъга. Хората, които са в Народното събрание, не бива да забравят, че сме българи, всичките. Иначе ще свършим. Такава граница между политици и народ никога не е имало. Сякаш някои стоят на пiederstали там, горе, и говорят за неща, които не ни устройват. А то е така, защото много хора не са на мястото си. Ами, ако навсякъде е така? Това е трагедия. Трябва да имаме политици, които да гледат и надолу, към хората. Това е най-голямата трагедия, оттам идва и обуначването ни. Та парламентът не е Олимп. В противен случай трябва да снемим надписа. Там сега пише „Съединението прави силата“, да го снемим с „Национален бизнес център“. Там

къде да отида, обаче. Наскоро в една телевизия ме попитаха: какво мислите за новото правителство? Аз им отговорих така: „Уважавам новото правителство, защото то си държи на думата. Още с първия ден от възстановето си във власт те обещаха да помогнат на децата и майките. И ние още същия ден разбрахме кое е детето и коя майката, на които помогнат. Просто много сме далеко, от всичко сме много далеко. За съжаление.

- Какво Ви държи във ведра кондиция на фона на казана, в който се давим всички?

- Работата. Публиката. Хората, които идват на моите спектакли. Онзи ден, на първото ми представление, идва един господин и ми казва: „За час и половина, Шкумба, ме извади от депресията. Забравих за тока, за кредита, за хляба, за всичко. Аз също, докато съм

Гришо /Григор Димитров/ в зала „Армеец“... И да го бия.

- На финала дайте съвет: на какво да се смеем оттук нататък, след като сега се смеем на обуначени и пошли неща?

- Само на себе си. Друго смешно няма. Но да не се надсмиваме. А да се вземем на сериозно. А като се вземем на сериозно, ще вземем и сериозно да работим. И нещата ще станат. Защото времето е наше, макар че някои го продадоха. Помните ли?

- Тъжно завършваме. Липсва ведрина, някак. Пожелайте нещо на казанъчани, на българите.

- Пожелавам здраве и късмет. Всяко българско семейство да има най-малко три деца. Защото, ако едното се окаже гений, другите две трябва да работят, за да го изхранват.

Деляна Бобева

НИКОЛА ТЕСЛА

СЛАВЯНСКИЯТ ГЕНИЙ, ВДЪХНОВЕНИЯТ ПРОРОК НА ЕЛЕКТРИЧЕСТВОТО

Корените. Баща му е православен свещеник, а майка му - необразована, но изключително интелигентна жена. Никола е четвъртото от общо пет деца в семейството. Като дете бил слаб и нерешителен. Постоянно се намирал в две крайни състояния - възторг и тъга. Преследвали го ми-

лантическия океан.
Електрическата война. С 4 цента в джоба, няколко собствени стиха и изчисления и скици за построяването на летяща чиния през 1884 г. 28-годишният Тесла пристига в Ню Йорк с препоръчително писмо до своя идол Томас Едисон, който бил само с 9 години по-възрастен, но

да доведат до конфликт... След като Тесла приключи възложената му от Едисон работа, производството на електроенергия се подобрило, а разходите намалели. Вместо да му даде обещанието 50 хиляди, притеснен от своя съперник, Едисон му казва: „Тесла, ти не разбираш американския хумор“.

първата ВЕЦ на Ниагарския водопад през 1896 г., която да захранва с електричество близкия град Бъфало.

Междудеменно Тесла е канен да чете лекции в чужбина и прави многобройни експерименти, следвани от невероятни открития.

Чудеса и странности. Никола Тесла бил много странен и ексцентричен човек. От малък страдал от неудържими фобии, четял по цели нощи, мозъкът му бил препълнен от фантастични видения. Заболява от холера, девет месеца е прикован на легло и на няколко пъти е на крачка от смъртта. Следва чудо: оздравява, след като баща му се съгласява да го прати да учи електроинженерство, вместо да го направи свещеник.

Бил висок 1.88 м, а тежал само 64 кг. Имел сиво-сини очи, винаги бил облечен много елегантно, не носел никакви бижута или украшения. За сън отделял по 4 часа, като в продължение на два от тях обмислял идеите си. Имало случаи, когато работел в лабораторията си в продължение на 84 часа без почивка. В своята автобиография Никола Тесла сам описва своите необичайности и страсти. Една от тях е играта на билиард. Друга е неговата антипатия към обеци, особено със скъпоценни камъни. При вида на перла получавал пристъпи на задух. Мирисът на камфор му създавал неприятно чувство. Боял стъпките си при ходене. Изчислявал обема на

му в ресторант, веднага искал да му донесат ново яде-не. В хотелите не отсядал в стаи с номер, кратен на три. Не обичал да се здрависва, не понасял докосването до коса и открыто демонстрирал неприязнь към пълни хора и към хора без хигиени навици. Притежавал поразителна енергия. Разхождайки се в парка, във внезапен порив правел салта или декламирал „Фауст“ на Гьоте наизуст. Интуицията му била много сълнчевият часовник... Професионално се занимавал и с лингвистика, знаел 8 езика,

харacterът на Тесла не му позволявал да работи в колектив. Той никога не се жени, но се ползва с голяма популярност сред жените и много от тях били влюбени в него.

Виденията - другата реалност. След напрегната умствена работа Тесла бил върхлитан от ярки видения, които погълъщали реалния му свят.

Той забелязал, че може отчетливо да визуализира своите открития и не се нуждае от експерименти, модели и чертежи. Така развива своя нов метод за „материализация на творческите концепции“. „Когато имам идея, аз я доработвам в своето въображение. Напълно безразлично ми е дали ще експериментират с нея в лабораторията или

възмутен и обиден, сърбинът веднага напуснал. Изграда се понесъл слухът за чуденец с необикновен талант, който едва свързвал двета края.

През 1885 г. Джордж Уестингхаус, ръководител на електрическата компания в Питсбърг, купува и патентова разработената от Тесла многофазна система за променлив ток. Започва истинска война, известна като „токовата война“, между системата за променлив ток на Едисон и системата за променлив ток на Тесла, като в крайна сметка променливият ток печели.

Изумителният Тесла. 1888 г. е съдбоносна за него - той изнася доклад и демонстрира изобретението си в Американския институт на електроинженерите.

Уестингхаус купува за 1 милион долара 40-те патента на Тесла и използва системата му за променлив ток на Всемирното изложение в Чикаго през 1893 г., където посетителите учудено наблюдавали господина със странната фамилия Тесла как пропуска през тялото си електрически ток. Всеки на негово място би се овъглил, а той се усмихвал... По този начин Тесла разсеял страхувете, свързани с променливия ток, насадени най-вече от Едисон. Това му носи договор за построяването на

Родната къща на Тесла

купата със супа или чашата с кафе. Праксковите предизвиквали у него треска. Ако поставил във вода правоъгълни парчета хартия, в устата му се появявал лош и неприятен вкус. Панически се боял от микроби, постоянно миел ръцете си и използвал по 18 кърпи на ден. Ако муха прелетяла над чинията

само в главата си. По такъв начин развивам идеята си до съвършенство, без да докосвам нищо с ръце. Всички мои изобретения възникват точно по този начин и за 20 години нямам никакво изключение“.

Продължава в бр. 67

Мария Рашкова

За връзка с редакторите на "Трибуна Арсенал":
Деляна Бобева: 0882 98 70 13, e-mail: didab@abv.bg
Диана Рамналиева: 0882 98 70 14, e-mail: diana_ramnalieva@abv.bg
Мария Рашкова: 0882 98 70 12, e-mail: mvrashkova@abv.bg